

Enkele aspecten van de vogel- en natuur- bescherming in België

Door Dr. W. Suetens

Sinds vele jaren, en terecht, wordt door natuurminnend Nederland uitdrukkelijk geprotesteerd tegen de praktijk van de vogelvangst in België.

De publikatie, enige maanden terug, van een ontstellend rapport over de door dit bedrijf aan de vogelstand toegebrachte schade, heeft de laatste tijd aan deze gewettigde kritiek een nieuwe impuls en een scherpere vorm gegeven. Dit rapport, dat in de handen van de strijders voor de natuurbescherming in België een wapen van eerste waarde uitmaakt, verscheen van de hand van Edgard Kesteloot, de voorzitter van onze nationale CIPO-Sektie en sekretaris van de „Belgische Natuur- en Vogelreservaten”; er werd aan de inhoud van dit verslag een zo ruim mogelijke verspreiding, zowel in het buitenland als in België zelf, gegeven.

Overigens kunnen de reacties op zulk dokument wel eens doen vergeten, dat er ook in België, op een even verbeterde wijze als om het even waar, strijd wordt gevoerd voor vogelbescherming en voor de vrijwaring van natuurgebieden waarin de vogels terecht kunnen.

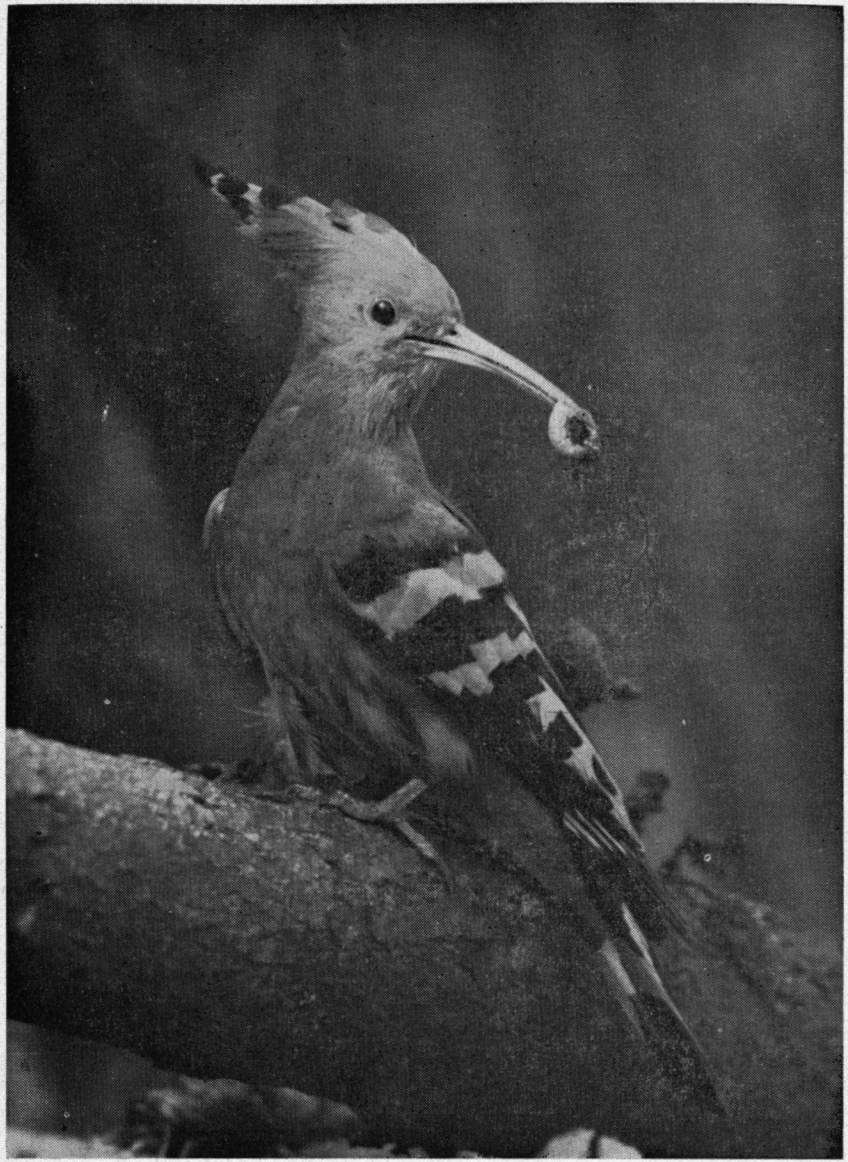
Daarom werd mij de gelegenheid geboden — en ik maak er dankbaar gebruik van — om hier voor Nederlandse vogelvrienden een korte schets te geven van wat de laatste jaren bij ons in België op gebied van natuur- en vogelbescherming werd gepresteerd.

Strijd tegen de vogelvangst

In de eerste plaats wordt, op het officiële plan, geijverd tot uitbreiding van de reeks van de bij de wet beschermde vogels. De basiswet voor vogelbescherming in België dateert van 1882, aangevuld in 1929 en vertoont vele lacunes; een groot gedeelte hiervan werd, op aandringen van de Belgische natuurbeschermingsorganisaties, geleidelijk aangevuld en de vele amendementen aan die wet zijn even zo veel getuigenissen van het nooit aflatende streven van onze vogelvrienden. De lijst der beschermde vogels wordt geleidelijk aangevuld, en als laatste aanwinsten treffen wij, als eerste dagroofvogels de *torenvalk* en de *visarend* aan. Het past hier hulde te brengen aan wijlen Prof. Dr. R. Verheyen voor zijn levenslange ijveren om de lijst der beschermde vogels uit te breiden en voor de vele suksessen die hij hierbij heeft behaald.

Een der grootste gapingen in deze wetgeving is altijd het feit geweest, dat men beschermde vogels wel niet mocht vangen en vervoeren, maar dat geen enkel artikel bestond volgens welk het *bezitten* van die vogels verboden was.

Het is dan ook bijzonder verheugend te kunnen aankondigen dat, sinds het begin van dit jaar, een belangrijke wijziging aan de wet werd aangebracht in de zin dat het voortaan ook verboden is beschermde vogels, hetzij levend, hetzij in opgezette vorm, te bezitten. Ik meen te

De hop broedt nog op een aantal plaatsen in België

Foto Dr. W. Suetens

weten dat in zoverre onze wetgeving nu overeenstemt met de Nederlandse.

Tegen de nog altijd wettelijk gedulde praktijk van de vogelvangst, wordt op vele fronten strijd gevoerd. België behoort tot de vijf landen (thans zes, zie blz. 367, Red.) waaronder ook Nederland, die in 1950 te Parijs de internationale Conventie tot bescherming van de vogels hebben ondertekend en waarin o.m. de afschaffing van de vogelvangst

is voorzien. Deze conventie wordt automatisch van toepassing 90 dagen na de bekrachtiging ervan door zes Europese staten.

België is een der draaischijven van de internationale vogelsmokkelhandel. Op grote schaal worden vogels uit Italië ingevoerd. Deze ingevoerde én de in het land zelf gevangen vogels, worden, voor het grootste gedeelte, terug op frauduleuze wijze uitgevoerd naar Nederland, Duitsland en Groot-Brittannië. Deze handel is een der bestaansredenen en de voedingsbodem van de vogelvangst geworden; de opbrengst ervan is inderdaad noodzakelijk om deze praktijken leefbaar en in het bestaan te houden. De vogelvangst is niet meer zoals voorheen een liefhebberij en vrijetijdsbesteding, maar een commerciële zaak geworden.

Onverdroten wordt bij de douaneautoriteiten tussenbeide gekomen om de strenge toepassing te bekomen van de bestaande — en op zichzelf voldoende schenkende — reglementering op dit terrein. Hier is ook voor onze nabuurstaten een gewichtige taak weggelegd, die natuurminnend België in zijn strijd tegen de vogelvangst ten zeerste ten nutte zal komen. Dit is trouwens in de herfst van 1961 gebeurd aan de Nederlandse grens.

Maar ook op het nationale vlak wordt veel gedaan: de vele verenigingen en organismen voor natuurbescherming in België oefenen onverpoosd druk uit op de publieke opinie en op de autoriteiten om de afschaffing van de vogelvangst en de uitbreiding van de bestaande wetgeving op de beschermde vogels te bekomen. Ik vermeld hier, onder de centraliserende leiding van het Nationaal Verbond voor de Natuurbescherming en van de CIPO, de bemoedigende aktie van „De Belgische Natuur- en Vogelreservaten”, „Natuur- en Stedenschoon”, „De Wielewaal”, „De Nationale Maatschappij voor Dierenbescherming”, „Ardenne et Gaume”, „Les Amis de la Fagne”, „Les Amis de l'Ourthe”, „De Belgische Jeugdbond voor Natuurstudie”, „Les Jeunesses scientifiques”, „Aves”, enz. Ik denk aan figuren zoals wijlen prof. Verheyen, de heren Kesteloot en prof. Huble voor radio en televisie in beide landstalen, graaf Lippens, de heer Herberigs, eerwaarde heer Segers, de heer De Wilde en zovele anderen. Het ledenaantal van die verenigingen is veel rijker dan dit der vogelvangsters, hun invloed op de publieke opinie veel verstrekkender, en hun aktie laat niet na van stap voor stap de vogelvangst terug te dringen, vooraleer er tenslotte de volledige afschaffing van te bereiken.

Zo wordt er o.m. gestreefd, volgens het Nederlandse voorbeeld op gebied van ganzen- en pluviervangst en eendenkooien, naar een geleidelijke afschaffing door de hernieuwing der vergunningen slechts toe te staan aan degenen die op een bepaalde datum houder waren van een zulkdanige vergunning. Voor zulke reglementering worden ook in de Belgische wetgeving voorbeelden gevonden en het weze mij vergund hier op het zeer bevredigende resultaat te wijzen dat in België op het gebied van de eendenkooien werd bereikt: door de geleidelijke afschaffing blijven nog slechts vier eendenkooien over, waarvan er twee beheerd worden door „De Belgische Natuur- en Vogelreservaten” en uitsluitend voor het ringwerk worden gebruikt.

Verder wordt gepoogd de openings- en sluitingsdata van de vogel-

KOLGANZEN

Foto Er. W. Suetens

vangst steeds dichter naar elkaar toe te schuiven, de afmetingen van de netten in te krimpen, de premiën op de vergunningen op drastische wijze op te drijven, het controlestelsel te verstevigen. Zoals gezegd, wordt de lijst der beschermde vogels, stuksgewijze zou ik zeggen, aangevuld en hebben wij het zeer belangrijk resultaat bereikt dat voortaan de beschermde vogels ook niet meer mogen in het bezit worden gehouden.

Aktie voor natuurrezervaten

Dit voor wat betreft de bescherming zelf, in de enge zin van het woord. Maar dit is niet voldoende: er dienen ook de noodzakelijke biotopen, de ons nog restende natuurgebieden gevrijwaard. Op dit gebied werd de laatste jaren van officiële zijde ingegrepen, en de Hoge raad voor Natuurrezervaten slaagde er in twee nationale parken, één in het duinengebied van de Westhoek, één in de Hoge Venen, op te richten.

Maar, zoals ook in het buitenland het geval blijkt, schiet op dit gebied het officiële initiatief te kort: het diende op een meer idealistische en dynamische wijze aangevuld door de actie van privaatrechtelijke organisaties. De staat is aan zovele verschillende belangeninvloeden onderworpen dat de noodzaak tot het vrijwaren van natuurgebieden, hoewel ingezien, dikwijls een dode letter blijft. Dit is zozeer waar dat het zelfs in een land als Nederland, dat alom — en terecht — bekend staat als een voorbeeld op gebied van natuurbescherming, nog voorkomt dat heerlijke gebieden, onder staatsbeheer, voor de natuur verloren gaan. Denken wij slechts aan De Beer en de Braakman . . .

Het leed dan ook niet de minste twijfel dat ook in België door het privaat initiatief diende ingegrepen. Mooi en positief werk werd verricht door „Natuur- en Stedenschoon” (met bezielende figuren zoals Herman Delaunois en Walter van den Bergh), door „De Wielewaal”, onder leiding van de eeuwig jonge priester Segers, door „Ardenne et Gaume”, met prof. Mayne, door de „Belgische Natuur- en Vogelreservaten” tenslotte.

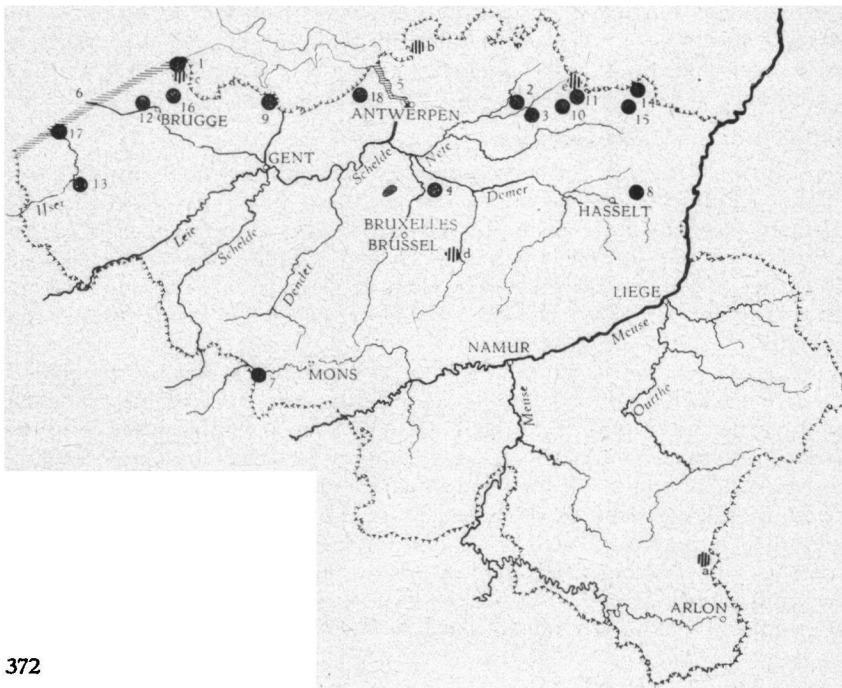
Deze laatste vereniging is de belangrijkste en invloedrijkste van de Belgische privaatorganisaties, die het vrijwaren van de natuurgebieden tot doel hebben. Haar aktieterrein strekt zich over het ganse land uit, haar werking geniet de zeer daadwerkelijke steun van het Belgische Ministerie van Openbaar Onderwijs en van het Kon. Instituut voor Natuurwetenschappen.

Bedreigde gebieden worden aangekocht, jachtrechten worden gehuurd, bij de Koninklijke Kommissie voor Monumenten en Landschappen wordt aangedrongen op klassering van natuurgebieden die niet in eigendom kunnen verworven worden, wachters worden op kosten van de vereniging aangesteld.

Bij de grondeigenaars wordt propaganda gemaakt om hun eigendommen als privaatresevaten in te richten, en dat dit suksessen oogst

OVERZICHT VAN EEN AANTAL BELGISCHE RESERVATEN

De nummers en cijfers verwijzen naar: 1. Zwyn; 2. Snepkensvijver; 3. Zegge; 4. Hofstade; 5. Beneden-Schelde; 6. Belgische zee kust (67 km), waar alle jacht verboden is; 7. Harchies; 8. Genk; 9. Assenede; 10 en 11. Klein Verkallen en de Maat, Antwerpen; 12. Meetkerke; 13. Blankaart; 14. Neerpelt; 15. Holven te Overpelt; 16. Damme; 17. Nieuwpoort; 18. Kieldrecht, Oost-Vlaanderen (10 ha); a. Tintange; b. Putse Moer; c. Hazegras te Knokke (2,000 ha), aansluitend aan Zwyn-reservaat; d. Groot Broek te St.-Agatha-Rode; e. reservaten van Postel te Mol.

GRAUWE KIEKENDIEF

Foto Dr. W. Suetens

blijkt wel uit volgende voorbeelden van private integrale reservaten:

- Het Zwyn te Knokke: stern-, kluten- en bergeendenkolonies, aansluitend bij het Nederlandse gebied, beheerd door „Het Zeeuwse Landschap“.
- De Blankaart te Woumen: groot binnenmeer met uitgestrekt rietmoeras.
- De reigerkolonie van Berendrecht.
- De weilanden te Damme: belangrijk reservaat voor wilde ganzen te Damme bij Brugge, harmonisch aansluitend bij de óf bedreigde óf verdwenen ganzengebieden van Zeeuws Vlaanderen.
- De eendekooi en reiger- en aalscholverkolonie van Meetkerke.
- De moerassen van Harchies: binnenmeren met rietmoerassen in de provincie Henegouwen.
- Het domein van Tintange: Ardeens reservaat, met o.m. *havik*, *sperwer*, *wespenbuizerd*, *buizerd*, *boom- en torenvalk* en ... *hazelhoen* als broedvogels.
- Het Putse Moer: heide- en vennengebied te Kalmthout.

Citeren wij verder de belangrijkste door de vereniging rechtstreeks in eigendom of huur beheerde gebieden:

- De Snepkensvijver te Lichtaart: typisch Kempisch reservaat: vennen met zestien duizend paar *kokmeeuwen*, vele *grutto's*, *wulpen*, *kievieten*, broedplaats van *geoorde fuut* en *dodaars*.
- De Zegge te Geel: Kempisch moeras: *kiekendieven*, *roerdompen*, *porseleinhoen*, oude broedplaats van de *purperreiger*.
- Het Staatsdomein te Hofstade (Brabant): binnenmeren met *fuuten* en *woudaapjes* als broedvogels. Een der voornaamste overwinteringsgebieden voor eenden in het Belgische binnenland.

- De Beneden-Schelde, waar alle jacht, op aandringen van onze vereniging, verboden werd, aansluitend bij het Nederlandse gebied.
- Het Reseruaat van Genk (Limburg): uitgestrekt heide- en vennenreseruaat, dat ook botanisch zeer belangrijk is. Broedplaats van *zwarte stern*, *roerdomp*, *wulp*, *blauwborst*, *snor*, *bruine kiekendief*, *velduil*, *slobeend*, *waterral* en ... van de *witwangstern* (onregelmatig).
- Neerpelt (Limburg): heide- en vennenterrein, met *korhanen*, *kiekendieven*, *klapstekers*.
- Het Reseruaat te Assenede (Oost-Vlaanderen): een typische kreek van het beneden Schelde-gebied, aansluitend bij de gelijkaardige terreinen in Zeeuws Vlaanderen.
- Het Natuurreseruaat te Nieuwpoort: laatste aanwinst van onze vereniging, die hierdoor het beheer verwerft over de schorren en slikbanken van de IJzermonding. Dit gebied wordt thans ingericht en zal, benevens zijn botanische rijkdom, een belangrijke rustplaats bieden voor de vogels van de kust en stroommondingen.

Ziehier enkele aspecten van de veelzijdige activiteit van „de Belgische Natuur- en Vogelreservaten” waar dynamische figuren, zoals de heer Herberigs, telkens nieuwe initiatieven, hoe ingewikkeld ook, tot een goed einde weten te brengen.

Maar ook de andere verenigingen laten zich niet onbetuigd en het past hier te wijzen op de verwezenlijking van „De Wielewaal”, met reservaten zoals „De Tikkebroeken”, van „Natuur- en Stedenschoon” en zijn strijd voor de Kalmthoutse heide, van „Ardenne et Gaume” in zijn reservaten in het zuidoosten van het land.

Dit was dan een kort overzicht van sommige problemen van vogel- en natuurbescherming België, van de strijd tegen de bestaande misbruiken gevoerd, van de bereikte en hoopgevende resultaten. Wij zijn U, Nederlanders, inzake natuurbescherming ontzettend veel verschuldigd: Uw land is steeds een lichtend voorbeeld, Uw wetgeving en werkmethodes een veilige leidraad geweest. Uw steun in moeilijke ogenblikken en Uw interventie waar dit mogelijk was en is, zijn voor ons steeds van het grootste belang. Wij zijn er U zeer dankbaar voor.

- *Het adres van de schrijver luidt: Dr. W. Suetens, Boterbloemlaan 23, Wondelgem/Gent, België.*

De Nederlandse en Britse verenigingen voor vogelbescherming overwegen het vervaardigen van kleurendia's, waarop dezelfde vogels zijn afgebeeld, wier geluiden voorkomen op de grammofoonplaten in de reeks „Hoor de Vogels/ Listen the Birds”. De bekende Britse vogelfotograaf Eric Hosking heeft hiervoor reeds zijn belangeloze medewerking toegezegd. Zowel door het onderwijs als door particulieren wordt steeds naar dergelijke kleurendia's gevraagd. Hosking heeft 21 van de 27 dia's, die voor de eerste drie grammofoonplaten nodig zijn, beschikbaar. Ons ontbreken echter nog goede dia's van: *grote lijster*, *koekoek*, *houtduif*, *vlaamse gaai*, *vuurgoud-*

haantje en *glanskopmees*, om deze reeks te completeren, waarvoor wij gaarne een beroep doen op Nederlandse fotografen. Het is de bedoeling dat originele opnamen ons een maand of twee worden afgestaan, opdat daarvan een kopie wordt vervaardigd, die verder voor de productie zal worden gebruikt. Het origineel wordt daarna weer aan de vervaardiger teruggezonden. Desgewenst kan een redelijk honorarium voor het gebruik van de opnamen worden betaald. Inzendingen gaarne zo spoedig mogelijk aan: Secretariaat Vogelbescherming, Reguliersgracht 9 te Amsterdam-C. Opnamen die niet worden gebruikt, worden onmiddellijk geretourneerd.